

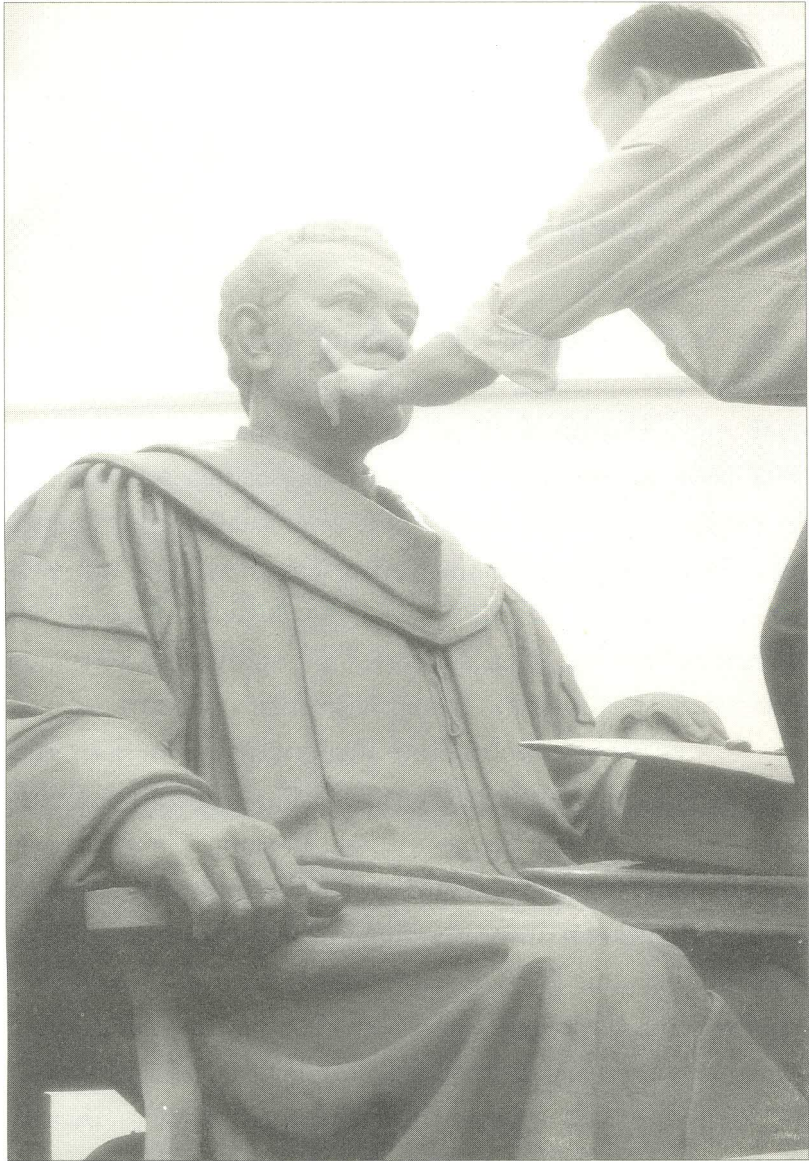
## 16 กันยายน 2547

### วันศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง สถาปนาขึ้นในปี 2492 หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ จนถึงปี 2496 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกทางด้านศึกษาศาสตร์ จาก Ohio State University สหรัฐอเมริกา ในปี 2494 ได้เข้ามาเป็นอาจารย์ในโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง และเป็นผู้ดำเนินการ ในปี 2496 ท่านเป็นผู้นำในการผลักดันให้โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงได้พัฒนาเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในปี 2497 ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ผู้นำในการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ได้รักษาราชการแทนอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา จนถึงปี 2499 หลังจากนั้น ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี จึงทำหน้าที่อธิการต่อมา ถึงปี 2512

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มิใช่เพียงแต่ดำรงตำแหน่งอธิการและปฏิบัติหน้าที่อธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษาเพียงเท่านั้น ท่านได้วางหลักปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาสังคมประชาธิปไตย สังคมแห่งการเรียนรู้ ให้วางหลักปักฐานขึ้นในสังคมไทย จนอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาในสังคมไทยที่พัฒนาก้าวไกลมาจนถึงวันนี้ การศึกษาในสังคมไทยที่ผลักดันให้ผู้คนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ รู้เหตุรู้ผล ยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน แสวงหาความรู้ ความคิด มีแบบแผนการเรียนรู้และการคิดอย่างเป็นสากล ขยายไปทั่วสังคมไทย ล้วนเป็นผลพวงมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ท่านได้สถาปนาสติปัญญาไว้

ปรัชญาความเชื่อ ความรู้และความคิดอย่างวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้เผยแพร่ผ่านระบบการศึกษาไทย ผ่านระบบวิทยาเขต 8 วิทยาเขต ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศผ่านนักการศึกษาไทยทุกระดับ นักการศึกษาสมัยใหม่เหล่านั้นได้เข้าไปมี



ประติมากรกำลังปั้นรูปจำลอง ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

บทบาทในกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัยครูทั่วประเทศ (มหาวิทยาลัยราชภัฏ) ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารและอาจารย์โรงเรียน จนเป็นที่กล่าวกันสืบมาว่า “นักการศึกษาทุกคนในประเทศไทยใฝ่ฝันที่จะเข้าศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา”

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช ได้ผสมผสานแนวคิดการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ตะวันตก ที่เป็นรากฐานปรัชญาการศึกษาในการพัฒนาสังคม และประชาธิปไตยสมัยใหม่ของชาวตะวันตกในขณะนั้น ผสมผสานเข้ากับการศึกษาแนวพุทธธรรมบนรากฐานและภูมิปัญญาไทย ถ้าได้ศึกษาแนวคิดของท่านอย่างลึกซึ้งแล้ว จะพบปรัชญาแนวคิดในเชิงพิพัฒนาการนิยมที่คมชัด ผสมผสานกับปรัชญาทางการศึกษาพุทธธรรมเชิงวิทยาศาสตร์และรากฐานภูมิปัญญาไทยอย่างน่าภาคภูมิใจยิ่ง

ปรัชญาการศึกษาของท่านและของผู้ร่วมอุดมการณ์ในวิทยาลัยวิชาการศึกษาขณะนั้น เป็นการบูรณาการ ตะวันตกและตะวันออก อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต อัตลักษณ์และการรุกไปข้างหน้าอย่างมีนัยสำคัญ หอสมุดและระบบหอสมุดที่ก้าวหน้า สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์กับการร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญตะวันตกและผลงานวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ สำนักทดสอบทางการศึกษา ระบบการทดสอบและการประเมินผลสมัยใหม่ รวมทั้งการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ วัฒนธรรมการเรียนรู้ และการเชื่อมั่นในผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child centered) สอดรับกับปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่อย่างแท้จริง

ผมโชคดีที่ได้เข้ามาศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษาในปี 2511 แม้จะเป็นปลายสมัยของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช แต่ในช่วงเวลานั้นก็คงยังเป็นยุคเฟื่องฟูทางการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ช่วงเวลาของนักการศึกษาทั่วประเทศที่ใฝ่ฝันจะเข้าศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา สิ่งที่ประทับใจมากคือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีสภาพทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบระเบียบสะอาด ต้นไม้ใบหญ้าเขียวขจีสมเป็นสถาบันการศึกษา ครูอาจารย์นิสิตพบกันจะกล่าวคำว่า “สวัสดี” นิสิตมารอในห้องเรียนก่อนเวลา เมื่ออาจารย์เข้ามานิสิตจะยืนขึ้นให้เกียรติ ห้องสมุดที่สะอาดประณีต นิสิตมากมายและเงียบผิดปกติ นิสิต



ประติมากรปั้นรูปจำลอง ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี พันโทพดล สุวรรณสมบัติ  
(ขวามือ) 2550

แต่งกายเรียบง่าย นิสิตเข้าคิวซื้ออาหาร ร้านขายขนมและน้ำในแคนทีนเล็ก นิสิตจ่ายสตางค์และทอนสตางค์เอง เศษสตางค์จะวางอยู่ในถ้วย ฯลฯ

การประชุมในหอประชุม เมื่ออธิการบดีเดินเข้ามาจะเปิดเพลงมาร์ชของวิทยาลัยฯ อาจารย์และนิสิตยืนตรงให้เกียรติ งานพิธีต่างๆ มีระบบระเบียบ สง่างาม มีกิจกรรมและการอบรมปมนิสิตสำหรับนิสิตในตอนบ่ายวันพฤหัสบดี “วันครู” การเรียนการสอนในห้องเรียน อาจารย์มีความรับผิดชอบสูงมาก ตรงต่อเวลา เกือบทุกรายวิชาจะกระตุ้นให้มีการศึกษาค้นคว้าทำรายงาน สัมมนาและเสนอรายงาน รายงานมีแบบแผน มีการอ้างอิงและบรรณานุกรมถูกต้องชัดเจน เป็นการฝึกการอ่าน การค้นคว้าวิจัย การเสนอความคิด การเขียนรายงาน เพื่อเป็นรากฐานสำหรับการเป็นนักศึกษา การวิจัย และการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา

ผมเข้าเรียนปี 2511 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช ย้ายไปกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2512 ผมโชคดีมากที่ได้มีโอกาสพบท่านบนถนนสองครั้ง ครั้งหนึ่งในวิทยาลัยฯ และอีกครั้งหนึ่งบนทางเดินเข้าวิทยาลัยฯ ตอนเย็น ท่านหยุดคุยด้วยนานพอสมควรทั้งสองครั้ง พูดคุยตามได้ สอนให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และภาคภูมิใจในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ท่านพูดคุยแม้กับนิสิตคนหนึ่ง ผมยังคงจดจำแนวความคิด อุดมการณ์ วิถีคิดและวิธีการทำงาน ความเป็นนักการศึกษา ความเป็นครูของท่าน ทั้งจากการอบรมสั่งสอน ในห้องประชุมหลายครั้ง จากหนังสือ บทความวิชาการ และเอกสารมากมายของท่าน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) ที่มีรากฐานมาจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงและวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้พัฒนาก้าวไกลเป็นมหาวิทยาลัยพหุศาสตร์ที่มีความหลากหลายและมีความลุ่มลึกแตกต่างกันออกไป ในความหลากหลายนั้น ผมยังคงเชื่อมั่นในรากฐาน “การศึกษาศาสตร์” ที่หมายถึงศักยภาพของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ในทุกศาสตร์ที่เราจะร่วมกันพัฒนาต่อไป อย่างไรก็ตาม เราคงเพียงแต่ภาคภูมิใจในเสาหลักทางปัญญา ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ภาคภูมิใจในการเป็นผู้นำทางการศึกษาสมัยใหม่ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ภาคภูมิใจในการเป็นสานุศิษย์ และภาคภูมิใจในอดีต

อยู่เพียงเท่านั้นไม่ได้ ใจทย์หลักของ “การศึกษาศาสตร์” ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวันนี้ จึงอยู่ที่ว่า “เราจะดำรงอยู่และพัฒนาการศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้แสดงสารัตถะและสง่างามต่อไปอย่างไร”

มติชน

15 กันยายน 2547